

УДК 551.78:56(477.53)

**ЗНАХІДКА СЕРЕДНЬОЕОЦЕНОВОЇ ФАУНИ У
ВІДВАЛАХ РЕДУТСЬКОГО КАР'ЄРУ (М. ГОРІШНІ
ПЛАВНІ) В СВІТЛІ РОЗШИРЕННЯ МЕЖ
ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «ЛІСОВІ ОЗЕРА»**

Стефанський В.Л.

*Природний заповідник "Дніпровсько-Орільський",
stefanskyi2016@ukr.net*

У відвалах Редутського кар'єру (м. Горішні Плавні, Полтавщина) вперше знайдено брили опокоподібних пісковиків з численними залишками середньоеоценових губок, двостулків і гастропод. Ці знахідки підкреслюють заповідну цінність території, що рекомендується для розширення меж ландшафтного заказника «Лісові озера».

Ключові слова: еоцен, палеонтологія, Полтавська область, ландшафтний заказник.

**THE FINDING OF MIDDLE EOCENE FAUNA IN THE
DUMPS OF THE REDUTSKY QUARRY (CITY OF
HORISHNI PLAVNI) IN LIGHT OF THE EXPANSION OF
THE BOUNDARIES OF THE "LISOVI OZERA"
LANDSCAPE RESERVE**

Stefanskyi V.L.

Natural reserve "Dnipro-Oril", stefanskyi2016@ukr.net

In the dumps of the Redutsky quarry (city of Gorishni Plavni, Poltava Oblast), sandstone blocks with numerous remains of Middle Eocene sponges, bivalves and gastropods have been discovered for the first time. These findings highlight the protected value of the territory, which is recommended for expanding the boundaries of the "Lisovi Oзера" landscape reserve.

Keywords: Eocene, paleontology, Poltava Oblast, landscape reserve.

Під час гірничих робіт часто розкриваються шари гірських порід, що містять важливі для науки палеонтологічні рештки. На жаль, у більшості випадків ці геологічні об'єкти знищуються внаслідок подальшої розробки. З огляду на це, велике значення для збереження геологічної спадщини України мають не тільки палеонтологічні збори на діючих кар'єрах з подальшим

формуванням колекцій в державних і приватних музеях, але і заповідання прилеглих до кар'єрів площ з відвалами, що містять цінний геологічний і палеонтологічний матеріал.

У межах комплексних геолого-екологічних досліджень щодо обґрунтування необхідності розширення меж ландшафтного заказника місцевого значення “Лісові озера” (м. Горишні Плавні, Полтавщина) [1] було досліджено територію, що безпосередньо прилягає до Редутського гранітного кар'єру і частково вміщує його відвали (рис. 1).

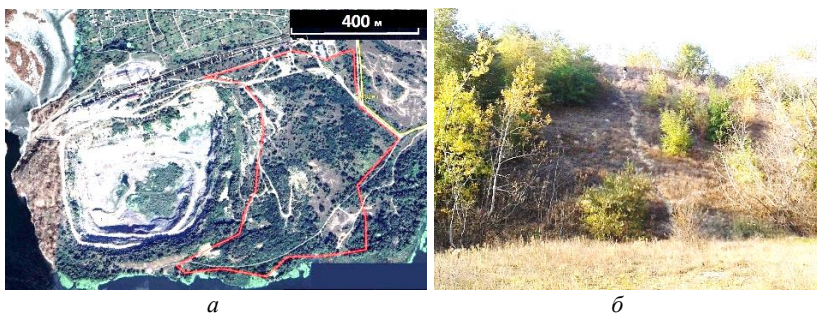

Рис. 1. Редутський кар'єр і його околиці: *а* – мапа території, що запланована до розширення заказника «Лісові озера» (обмежено червоним); *б* – відвали Редутського кар'єру

Останні займають не менше ніж третину дослідженої площі і розташовані в її західній частині. Окрім великого відвалу поблизу кар'єру на дослідженій території знаходяться численні невеличкі відвали (нерідко в об'ємі кузова одного самоскиду), які нерідко покриті рослинністю. При обстеженні всіх вказаних відвалів були вперше знайдені брили опокоподібних пісковиків, які вміщують численні залишки середньоеоценової фауни доброї збереженості (рис. 2).

Пісковики жовтувато-сірого кольору, подекуди з плямами гідрооксидів заліза, міцні, легкі, поруваті, опокоподібні, подекуди із гравелистим матеріалом, із численними кавернами через вилуговування скелетів фауни.

Серед фосилій в пісковиках були визначені залишки ядер і відбитків губок, двостулкових і черевоногих молюсків. Залишки губок представлені ядрами і численними спікулами. Серед

двостулок визначено еоценові *Barbatia* sp., *Spondilus bushi* Phil., *S. cf. tenuispina* Sandb., *Chama calcarata* Lamk., *Venericardia* sp., *Vepricardium* sp., *Solen* cf. *plagiaulax* Cossm., *Tectus* sp., *Haustator* sp.

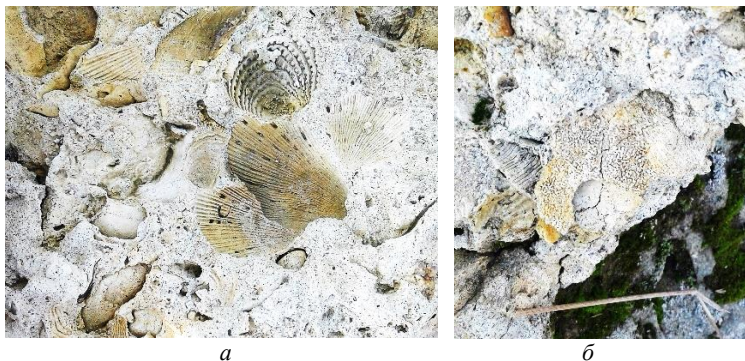

Рис. 2. Залишки середньоеоценової фауни в опокоподібних пісковиках відвальних брил Редутського кар'єру: а – еоценові двостулки *Chama calcarata* Lamk. і *Spondilus bushi* Phil.; б – залишки губок і молюсків (*Ostrea* sp., *Mesalia* sp.)

Звертає увагу присутність представників молюсків рода *Chama*, *Spondilus*, а також численних масивних губок, що вказує на прибережні умови формування порід на скалистому ґрунті. В цілому комплекс свідчить про тепловодні, нормальносолоні, динамічні умови палеобасейну з перевагою біогермів губок, які були породоутворюючими організмами.

Літологічні особливості і склад фосилій опокоподібних порід, що знайдені нами у відвалах Редутського кар'єру, суттєво не відрізняються від таких, описаних з відомих місцезнаходжень середньоеоценової фауни Кіровоградщини і Миколаївщини (Первозванівський, Калинівський, Михайлівський кар'єри, околиці сс. Верблюжка, Воронівка та ін.) [2–4]. Цей факт, а також присутність у встановленому комплексі морських еоценових видів молюсків *Spondilus bushi* Phil., *S. cf. tenuispina* Sandb., *Chama calcarata* Lamk., *Solen* cf. *plagiaulax* Cossm., дозволяють датувати знайдені у відвалах опокоподібні породи середнім еоценом.

Присутність брил опокоподібних пісковиків з фауною середнього еоцену підвищує наукову, освітню і краєзнавчу цінність території, яка пропонується для заповідання та є привабливою у якості полігону для наукових спостережень і освітніх екскурсій для навчальних закладів.

Перелік використаної літератури

1. Рішення про затвердження Проекту землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду, обмежень у їх використанні та їх режимоутворюючих об'єктів (ландшафтний заказник місцевого значення «Лісові озера») на території міста Горишні Плавні. Горишньоплавнівська Міська Рада Кременчуцького району Полтавської області від 06.07.2021

2. Стефанський В.Л. Генезис та розповсюдження сіліцитів палеогену Середнього Придніпров'я та Причорномор'я у світлі неотектоніки кайнозою Українського щита та прилеглих територій. Проблеми геології фанерозою України. Матеріали X Всеукраїнської наукової конференції. Львівський національний ун-т. 2019. С. 48–51.

3. Łukowiak Magdalena, Pisera Andrzej, Stefanska Tetiana, Stefanskyi Vadym. High diversity of siliceous sponges in Western Tethyan areas during the Eocene: palaeobiogeographical, ecological and taxonomic significance. *Papers in Palaeontology*. 2021. pp. 1–29. doi:10.1002/spp2.1416

4. Stefanskyi V.L., Stefanska T.A., Kutsevol M. L. New results of the lithological and paleontological study of the Middle Eocene biogenic siliceous rocks of the central part of the Ukrainian Shield. *Dnipropetrovsk University Bulletin Series: Geology, Geography*. 2018. 26. pp.184–207. doi:10.15421/111820